

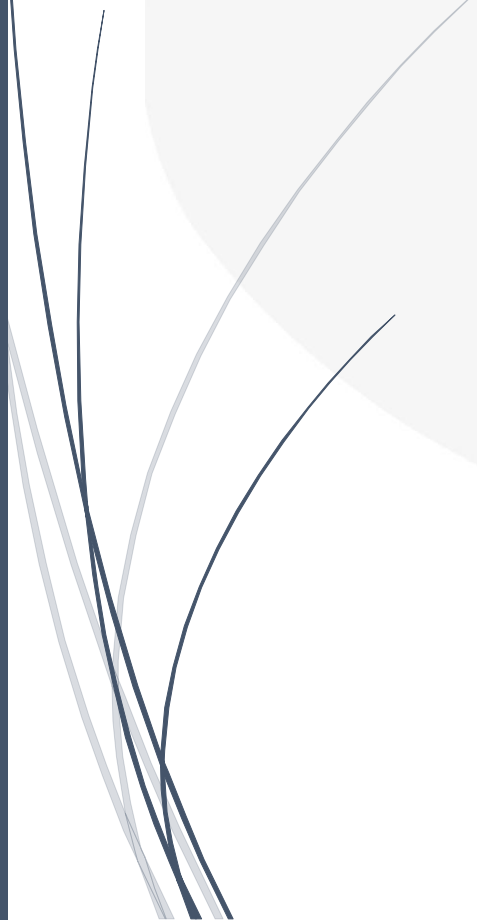

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

25.4.2019

Päijänne Brändiksi - hanke

Loppuraportti

Sisällys

1.	Toteuttajat	2
2.	Hankkeen nimi ja hanketunnus	2
3.	Yhteenveto hankkeesta	2
4.	Raportti	3
4.1.	Hankkeen tavoitteet	3
4.1.1.	Ylemmän tason tavoitteet	3
4.1.2.	Hankkeen tavoitteet	4
4.2.	Toteutus	4
4.2.1.	Aikataulu	4
4.2.2.	Toteutuksen organisaatio	4
4.2.3.	Resurssit	6
4.2.4.	Toimenpiteet	7
4.2.5.	Kustannukset ja rahoitus	19
4.2.6.	Raportointi ja seuranta	20
4.2.7.	Toteutusolelut ja riskit	20
4.3.	Yhteistyökumppanit	21
4.4.	Tulokset ja vaikutukset	21
5.	Esitykset jatkotoimenpiteiksi	25
6.	Allekirjoittajat ja päiväys	27

Loppuraportti

1. Toteuttajat

Hallinnoija: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy
Osatoteuttaja: Lahden ammattikorkeakoulu Oy

2. Hankkeen nimi ja hanketunnus

Päijänne Brändiksi -hanke. Hankenumero 48730.

3. Yhteenveto hankkeesta

Hankkeen tarkoitus

Jyväskylän ja Lahden ammattikorkeakoulujen toteuttamassa Päijänne Brändiksi -hankkeessa edistettiin Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan yhteistyötä sekä selvitettiin alueen toimijoiden kiinnostusta hakea Unescon biosfäärialuestatusta.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa luonnos Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan kuvauksesta sisältäen toimijaverkoston (toimijat ja toiminta-alue), alueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot sekä eri toimijoiden näkemykset biosfäärialueen soveltuvuudesta Päijänteen alueelle.

Toimenpiteet

Päijänne Brändiksi -hankkeessa on vuoden 2018 aikana kohdattu, keskusteltu ja ideoitu yhteistyötä Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi mm. yhdeksässä hankkeen toteuttamassa tilaisuudessa. Unescon biosfääritoiminnan erilaisia toteuttamistapoja eri maiden biosfäärialueilla ja niiden vaikutuksista alueen elinkeinoelämään ja yrityksiin on kartoitettu myös hankkeen taustaselvitysraportissa. Päijänne Brändiksi -hankkeen avoimella verkkokyselyllä kartoitettiin Päijänteen alueen toimijoiden, asukkaiden ja vapaa-ajanasukkaiden näkemystä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta sekä biosfääritoiminnasta. Alkio-opistolla Korpilahdella 3.10. järjestetyssä Päijänne-seminaarissa innostuttiin kestävän ja vastuullisen toiminnan kehittämisestä ja tutustuttiin Unescon biosfäärialuetoimintaan. Unescon kestävän kehityksen mallialue -ohjelman Euroopan alueiden edustaja Meriem Bouamrane vieraili Päijänteen ympäristössä 14.-16.5. Päijänne Brändiksi -hankkeen kutsumana. Hanke esittäytyi myös ministeriöiden edustajille ympäristöministeriössä Helsingissä 9.5.2018.

Tulokset

Hankkeen päätuloksena on alueen toimijoiden entistä vahvempi yhteinen halu ja tarve tiivistää kestävän ja vastuullisen toiminnan yhteistyötä. Unescon biosfäärialuestatuksen hakemisesta alueen toimijoilla ei sen sijaan ole yhteistä näkemystä. Tärkeänä tuloksena nähdään, että kuitenkin aiempi käsitys biosfääristä suojeluna on saadun palautteen mukaan muuttunut, lisäksi saadun palautteen mukaan biosfääriä kannattavien joukossa

Loppuraportti

ymmärrys ns. vastapuolen toimintakentästä ja realiteeteista lisääntynyt. Lisääntynyt tietotaito pohjautuu hankkeen toimenpiteiden ansiosta aiempaa selkeämmin jäsennehtyyn tietoon. Nähdäänkin, että paitsi lukuisien tilaisuuksien ohella myös taustaselvitysraportin kautta on saatu merkittävästi lisättyä myös ymmärrystä eri ilmiöiden monitahoisuudesta nykyisessä kompleksisessa ja globaalissa maailmassa. Nykytilakuvauksen lisäksi hankkeessa on saatu vaikuttavuutta myös brändipotentiaalin rakentamiseen, synnytetty uusia hankeideoita sekä tuettu aluekehittämistä. Näihin vaikuttavuuksiin on päästy kokoamalla yhteen paitsi tärkeää tietoa myös eri toimijoita.

Jatkotoimet

Jatkoehdotuksena esitettiin, että Päijänteen alueelle muodostettaisiin yhteistyöverkosto kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseen. Verkosto mahdollistaisi eri toimijoiden verkostoitumisen, tiedonvaihdon ja yhteisen innovoinnin. Se toimisi myös kestävyteen ja vastuullisuuteen kytkeytyvien teemahankkeiden ja -yhteistyöryhmien kohtaamisfoorumina. Hankkeen eri tilaisuuksissa kartoitettuja ja synnytettyjä kehittämisideoita eri teemoista osa on valmiita jo sellaisenaan eteenpäin vietäväksi. Nämä mahdolliset käytännönläheiset teemahankkeet toimisivat omalta osaltaan hyvänä testialustana myös monialaiselle yhteistyöverkostolle.

4. Raportti

4.1. Hankkeen tavoitteet

4.1.1. Ylemmän tason tavoitteet

Hankkeen toimenpiteissä keskityttiin vahvistamaan hankealueen toimijoiden yhteistyötä ja sen toimintamalleja alueen kestävän toiminnan ylläpitämiseksi ja jälleen kehittämiseen. Hankkeen toiminta tuki monipuolisesti taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää toimintaa läpi leikaten eri sektoreita.

Ylätasolla hankkeen toimenpiteet linkittyivät vahvasti siniseen biotalouteen, joka kuuluu pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman kärkihankkeisiin. Hankkeessa kestävän ja vastuullisen toimijaverkoston kokoaminen olivat avainasemassa, joka linkittyy vahvasti Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan 2014-2020, missä strategiset painopisteet liittyvät biotalouden ja maatalouden elinvoiman ja elämänlaadun sekä niiden kestävyden edistämiseen, maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen ja uudenlaiseen yrittäjyyteen sekä yritysten verkostoitumiseen.

Hankkeen tavoitteet olivat yhteneväisiä myös Keski-Suomen sekä Päijät-Hämeen maaseutua koskevien kehittämissuunnitelmien sekä maakuntaliittojen kanssa, jotka linjaavat tärkeiksi tavoitteiksi paitsi moninaisen ja vanhoja teemoja rikkovan yhteistyön, myös maaseudun kilpailukyvyn kasvattamisen toiminnan pohjautuessa eettisyyteen ja ekologisuuteen ja yritystoiminnan laaja-alaisen kehittämisen (Vihreän kasvun Häme,

Loppuraportti

Hämeen ELY-keskuksen alueellinen maaseutusuunnitelma 2014-2020; Sykettä Suomen sydäimestä 2014-2020, Keski-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma; Keski-Suomen maaseutu strategia 2030,).

Hankkeen toimenpiteet tukivat myös Suomen matkailun tutkimuksen toimintaohjelman (2011–2020) sekä Suomen matkailustrategian (2020) toteuttamista. Toimintaohjelmassa korostetaan sitä, että kestävä matkailun tutkimuksessa näkökulmaa olisi jatkossa siirrettävä käsitteelliseltä tasolta tiedon käytäntöön soveltamiseen ja pelkästään kohdealueisiin kohdistuvista toiminnoista kokonaisvaltaisempaan lähestymistapaan.

4.1.2. Hankkeen tavoitteet

Päijänne Brändiksi -hankkeen tarkoituksena oli vahvistaa ja edistää Päijänteen alueen kestävä toimintaa ja selvittää alueen toimijoiden kiinnostusta hakea Unescon biosfäärialuestatusta. Hanke toimi neutraalina osapuolena osallistaen eri toimijat avoimesti keskustelemaan ja kertomaan näkemyksensä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta sekä biosfäärialue-toimintamallin soveltuvuudesta Päijänteen alueelle.

Hankkeen tavoitteena oli tuottaa luonnos Päijänteen alueen kestävä ja vastuullisen toiminnan kuvauksesta sisältäen toimijaverkoston (toimijat ja toiminta-alue), alueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot sekä eri toimijoiden näkemykset biosfäärialueen soveltuvuudesta Päijänteen alueelle.

Hankesuunnitelman mukaiset määrälliset mittarit:

- osallistuvien keskeisten toimijoiden määrä
- vastuullisen toiminnan yhteistyöstä ja/tai biosfääritoiminnasta kiinnostuneiden toimijoiden määrä
- muutokset biosfäärialuetta vastustaneiden tahojen näkemyksissä

Hankkeen välilliset vaikuttavuustavoitteet:

- Päijänteen alueen toimijoiden ymmärrys kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta kasvaa
- vastuullisen toiminnan osaaminen ja monialainen yhteistyö lisääntyvät.

4.2. Toteutus

4.2.1. Aikataulu

Hanke toteutettiin ajalla 1.1.–31.12.2018.

4.2.2. Toteutuksen organisaatio

Loppuraportti

JAMK Jyväskylän ammattikorkeakoulu, hallinnoija

- Vastuullinen johtaja Tiina Martelius-Louniala, T & K -päällikkö
- Projektipäällikkö Niina Rantakari
- Projektisihteeri Tuomas Rauhansalo
- Projektisihteeri Harri Mustonen
- Projektisihteeri Sami Johansson
- Taloussuunnittelija Kaarina Ylönen

Projektiasiantuntijat (Liiketoimintayksikkö)

- Minna Tunkkari-Eskelinen
- Mirva Leppälä
- Anu Raulo
- Henna Siltanen

Projektiasiantuntijat (Biotalousinstituutti)

- Susanna Lahnamäki-Kivelä
- Eija Viitanen
- Kirsi Knuutila

LAMK Lahden ammattikorkeakoulu, osatoteuttaja

- Vastuullinen johtaja Ulla Kotonen, TKI-johtaja
- Projektipäällikkö Anna Pajari
- Projektisuunnittelija Heidi Kinanen
- Projektisihteeri Ksenia Voroshilova

Projektiasiantuntija / Liiketalouden ja matkailun ala

- Joanna Vihtonen

Ohjausryhmän kokoonpano

- Hannu Koponen, puheenjohtaja, Keski-Suomen liitto
Leena Pajala, Keski-Suomen liitto (varajäsen)
- Juha Hertsi, Päijät-Hämeen liitto
Petri Veijalainen, Päijät-Hämeen liitto (varajäsen)
- Veli Koski, Keski-Suomen ELY-keskus
Risto Janhunen, Keski-Suomen ELY-keskus (varajäsen)
- Timo Kukkonen, Hämeen ELY-keskus
Antti Pitkänen, Hämeen ELY-keskus (varajäsen)
- Minna-Maaria Hiekkataipale, Jyväskylän ammattikorkeakoulu
Susanna Nuijanmaa, Jyväskylän ammattikorkeakoulu (varajäsen)
- Pirjo Haverinen, Lahden ammattikorkeakoulu

Loppuraportti

- Mika Kylänen, Lahden ammattikorkeakoulu (varajäsen)
- Pirkko Melville, Jyväskylän kaupunki
Susanne Sarvilinna, Jyväskylän kaupunki, Visit Jyväskylä (varajäsen)
 - Päivi Sieppi, Lahden kaupunki
Eira Rosberg, Lahden kaupunki (varajäsen)
 - Anu Huusko, Lahti Region Oy
Raija Forsman, Lahti Region Oy (varajäsen)
 - Susanne Sarvilinna, Jyväskylän kaupunki, Visit Jyväskylä
Helinä Mäenpää, Jyväskylän kaupunki (varajäsen)
 - Antti Puupponen, Jyväskylän yliopisto
Tiina Silvasti, Jyväskylän yliopisto (varajäsen)
 - Tuula Peltonen, Metsähallitus
Raimo Itkonen, Metsähallitus (varajäsen)
 - Jukka-Pekka Kataja, MTK-Häme
Juhana Jalkanen, MTK Keski-Suomi (varajäsen)
 - Petri Takalo, Päijänteen metsänhoitoyhdistys
Jari Yli-Talonen, Metsänhoitoyhdistys Päijät-Häme (varajäsen)
 - Sanna-Mari Hynninen, Keski-Suomen Yrittäjät
Kerttu Pylvänäinen, Keski-Suomen Yrittäjät (varajäsen)
 - Ari Yrjölä, Lehmonkärki
Marjo Yrjölä, Lehmonkärki (varajäsen)

JAMKin projektipäällikkö Niina Rantakari kutsui ohjausryhmän koolle ja tiedotti hankkeen etenemisestä. Kokousten sihteerinä toimi LAMKin projektipäällikkö Anna Pajari. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana kolme kertaa (13.4., 20.8., 10.12.).

4.2.3. Resurssit

Hankkeen resurssit olivat rajalliset, mutta ne mahdollistivat hankesuunnitelman mukaiset toimenpiteet ja tavoitteet. Henkilöstökuluja syntyi lopulta enemmän, koska työaika jouduttiin resursoimaan ennakoitua enemmän alueen toimijoiden laajaan osallistamiseen, biosfääriluetiedon tarpeisiin vastaamiseen sekä alueellisten toimenpiteiden yhteensovittamiseen. Henkilöstökulujen ylitys toteutui tietoisesti JAMKin budjetista, projektipäällikön ja asiantuntijoiden palkkoihin.

Hankehenkilöstö oli asiantuntevaa ja tuottavaa ja mahdollisti hyvin hankkeelle asetettujen toimenpiteiden toteuttamisen sekä tulosten saamisen. Hankehenkilöstö koostui kahdesta projektipäälliköistä (JAMK ja LAMK) pääsääntöisesti neljästä asiantuntijasta, kahdesta assistentista (JAMK ja LAMK) sekä talouden hoitamisen osalta JAMKin ja LAMKin

Loppuraportti

projektisihteereistä.

Vuokriin ja ostopalveluihin varatut resurssit olivat riittävät, sillä tilaisuuksia järjestettiin myös toteuttajien ja yhteistyökumppaneiden tiloissa. Muiden kululajien osalta jäi budjettia käyttämättä, jolloin hankkeen toimenpiteisiin pystyttiin käyttämään enemmän henkilöstöresursseja.

4.2.4. Toimenpiteet

Taustaselvitykset

Taustaselvityksillä kartoitettiin ja koottiin käytännön esimerkkejä koti- ja ulkomaisten biosfäärialueiden toiminnasta ja kokemuksista, mukaan lukien statukseen liittyvät mahdollisuudet ja hyödyt sekä riskit, haitat, ristiriitatilanteet ja niiden ratkaisut. Työn lähtökohtana oli Päijänteen alueen toimijoiden tiedon tarve Unescon biosfääristatuksen vaikutuksista.

Taustaselvityksen teemat valittiin toimijoiden keskustelutilaisuuksissa esittämien kysymyksen perusteella. Keskusteluiden perusteella toimialoista erityisesti kiinnostivat biosfäärialueen vaikutukset matkailuelinkeinolle sekä metsätalouden ja maatalouden harjoittamiseen. Yleisesti haluttiin tutkittua tietoa ja selkeitä lukuja statuksen vaikutuksista ja kustannus-vaikutuksista alueen elinkeinoinhin ja aluekehitykseen.

Selvitystyössä keskityttiin biosfäärialueisiin, joissa oli yhteiskuntamallin, maantieteen, luonnon tai ilmaston perusteella samankaltaisuutta Suomen tai Päijänteen olosuhteiden kanssa. Päälähteitä olivat Unescon MAB-ohjelman (Man and the Biosphere Programme) verkkosivusto, biosfäärialueiden omat verkkosivustot sekä biosfääritoimintaan liittyvät verkossa julkaistut raportit ja artikkelit. Käytetty aineisto oli pääosin suomen- tai englanninkielistä. Kirjallista aineistoa täydennettiin biosfäärialueiden toimijoiden haastatteluilla ja sähköpostikyselyillä.

Selvitystyössä huomattiin, että saatavissa olevan lähdeaineiston laajuus, ajantasaisuus ja tarkoituksenmukaisuus vaihtelevat alueittain merkittävästi. Lisäksi todettiin, että biosfääritoiminnan taloudellista vaikuttavuutta tai kustannusvaikuttavuutta ei ole laajasti ja systemaattisesti seurattu tai tutkittu. Saadut hyödyt/kustannukset riippuivat siitä, miten toimintaa kullakin biosfäärialueella toteutetaan ja miten statusta hyödynnetään mm. markkinoinnissa.

Taustaselvityksen päätulokset esiteltiin Päijänne-seminaarissa 3.10.2018. Selvityksen raportti julkaistiin 27.11.2018 Päijänne Brändiksi -hankkeen verkkosivustolla:

www.aitomaaseutu.fi/paijanne-brandiksi-koosteet-ja-raportit

Loppuraportti

Keskustelutilaisuudet ja Keski-Suomen alueellinen työpaja

Päijänteen alueen toimijat osallistettiin avoimeen keskusteluun kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta sekä kertomaan näkemyksensä Unescon biosfäärialue-toimintamallin soveltuvuudesta alueelle. Tätä varten hankkeessa järjestettiin kevätkaudella viisi keskustelutilaisuutta ja yksi työpaja. Samoja tavoitteita toteuttivat Unescon edustajan tutustumismatka toukokuussa ja kesäkuussa avattu avoin verkkokysely.

Keskustelutilaisuudet järjestettiin 17.4. Jämsässä, 18.4. Väeksyssä, 19.4. Luhangassa ja 26.4. Lahdessa. Jyväskylässä 24.4. toteutettu tilaisuus sisälsi myös työpajaosion. Biosfäärialueinfon ja keskustelun lisäksi tilaisuuksissa kuultiin kestävästä ja vastuullista toimintaa esittelevät alustukset, muun muassa Pohjois-Karjalan ja Saaristomeren biosfääritoiminnan esittelyt.

Keskustelutilaisuuksiin osallistui 81 osallistujaa laajasti eri toimialueilta: mm. maakuntaliittojen, kuntien, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden, kalastusalueiden, ympäristöjärjestöjen sekä maa- ja metsätalouden järjestöjen edustajia. Lisäksi mukana oli aktiivisesti erilaisten kestävän toiminnan verkostojen edustajia, matkailu- ja muita yrittäjiä, metsänomistajia, maataloustuottajia ja muita yksityishenkilöitä.

Tilaisuuksissa nousi selkeästi esille alueen toimijoiden erilaisia näkemyksiä Unescon biosfäärialueen soveltuvuudesta Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseen sekä tarve saada tietoa biosfääristatuksen vaikutuksista alueen elinkeinoihin ja aluekehitykseen. **Keskeisimmät huomiot keskusteluista olivat:**

- Yhteistyön lisäämistä Päijänteen alueen kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi kannatetaan laajasti. Yhteistyön foorumista ei sen sijaan ole yhteistä näkemystä.
- Osa toimijoista näkee, että Unescon biosfääriverkosto edistäisi yhteistyötä ja toisi alueelle hyötyjä. Osan mielestä biosfääristatus ei toisi lisäarvoa, vaan yhteistyötä ja vastuullista toimintaa voidaan kehittää vastaavasti ilman Unescon statusta. Statuksen vaikutuksista kaivataan konkreettista näyttöä.
- Monet tilaisuuksiin osallistuneista maa- ja metsätaloussektorin edustajista suhtautuvat biosfäärialueeseen varautuneesti tai vastustavat statuksen hakemista. Esiin nostettiin näkökulmia, että status voisi aiheuttaa rajoituksia metsien ja maan käyttöön sekä heikentää biosfäärialueella kasvaneen puun arvoa. Lisäksi tulisi osoittaa, että biosfääristatuksesta on suoraa taloudellista hyötyä metsätalouden ja maatalouden harjoittamiselle.
- Osa toimijoista pitää Unescon biosfääristatusta heikosti tunnettuna brändinä. Lisäksi biosfääri koetaan sanana ongelmalliseksi, koska siihen yhdistyy mielikuva nimenomaan luonnonsuojelusta.

Loppuraportti

- Biosfäärialuetta kannattavat näkevät toimintamallin hyötynä pysyvyyden sekä mahdollisuuden monialaiseen verkostoitumiseen, tiedon vaihtamiseen, ideointiin ja yhdessä tekemiseen alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Vastuullisen toiminnan kehittämiseksi toivotaan yhteistä koordinaatiota, ”sateenvarjoa”, jonka biosfääristatus voisi tarjota.
- Osa toimijoista näkee, että biosfääristatuksesta olisi etua erityisesti pienille matkailuyrityksille sekä muille kestäväällä toiminnalla profiloituville yrityksille, hankekumppaneiden ja rahoitusten hakemisessa sekä tutkimustiedon jalkauttamisessa yritysten käyttöön, mm. kestävä liiketoiminnan kehittämiseen ja innovoinnin tueksi.

Kaikista kevään 2018 aikana järjestetyistä keskustelutilaisuuksista kerättiin myös palautetta. Palautekyselyiden perusteella osallistujat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä keskustelutilaisuuksiin. Etenkin mahdollisuus avoimeen keskusteluun koettiin erittäin tärkeäksi ja vastaajien mukaan tilaisuudet olivat pääsääntöisesti hyvin fasilitoituja. Joissakin keskustelutilaisuuksissa haasteeksi koettiin keskustelun suuntautuminen vain tiettyihin toimialoihin. Palautteita seurattiin ja ne huomioitiin tulevien tilaisuuksien järjestelyissä.

Ministeriöiden edustajien tapaaminen

Hanke esittäytyi yhdessä ProPäijänne-yhdistyksen kanssa ympäristöministeriössä Helsingissä 9.5.2018. Tavatut ministeriöiden edustajat olivat erityisasiantuntija, Unesco-yhteyshenkilö Hannu Vainonen opetus- ja kulttuuriministeriöistä sekä ympäristöneuvos Jukka-Pekka Flander ympäristöministeriöstä. Hankkeen sidosryhmistä mukana tapaamisessa olivat myös Keski-Suomen liitto, Päijät-Hämeen liitto ja Metsähallituksen Luontopalvelut.

Tapaamisessa keskusteltiin Päijänteen alueen toimijoiden esittämien kysymysten perusteella biosfäärialueen mahdollisista hyödyistä ja riskeistä eri toimialoille, taloudellisista vaikutuksista sekä yleisesti valtion roolista biosfääristatuksen hakemisessa, hallinnossa ja rahoituksessa. Saatiin seuraavia vastauksia:

- Jos biosfäärialuetta haetaan, tulee hakemuksen olla keskeisten toimijoiden yhdessä, yksimielisesti täyttämä. Prosessiin tarvitaan aidosti sitoutuneet hakijat.
- Hakemuksessa arvioidaan ennen kaikkea toiminnallisuutta. Kun paikallinen halu kestävyiden edistämiseen on syntynyt, lähtee valtio ”myötäkarvaamaan”.
- Biosfäärialueella ytimessä on ihmisten toiminta. Esimerkiksi pelkkä Päijänteen vesialue ei voi olla biosfäärialue.
- Biosfäärialue ei ole luonnonsuojelualue, eikä valtion luonnonsuojelun väline.
- Ei ole tiedossa estettä geoparkin ja biosfäärialueen toimimisesta samalla alueella.

Loppuraportti

Statusten päällekkäisyys olisi kuitenkin perusteltava hyvin hakemuksissa. Molempien alueiden hallinto ja rahoitus tulisi olla jo hakuvaiheessa hyvin järjestetty ja yhteistä hallintoa olisi järkevää miettiä.

- Biosfäärialueen hyötyjä ei ole tarkoitus arvioida pelkästään liiketoiminnan kannalta. Siitä voi saada kaupallista lisäarvoa, mutta se ei ole biosfääritoiminnan keskeinen tarkoitus.
- Biosfäärialueiden taloudellisen vaikuttavuuden seurantaan ei ole tiedossa laskentamallia. Statuksen tuottamat hyödyt eivät välttämättä ole kouriintuntuvia, lukuina osoitettavia.
- Biosfääritoiminnassa tunnistetut mahdollisuudet alueelle: alueellinen, kansallinen ja kansainvälinen verkostoituminen, yhteinen ideointi, konseptointi, tutkimus, uudenlainen liiketoiminta.
- Ympäristöhallinnosta ei osoiteta rahoitusta biosfäärialueelle. Kestävän kehityksen brändillä profiloituvilla yrityksillä voisi olla intresseissä osallistua rahoitukseen.
- Biosfäärialue voi rakentaa hallinnon haluamallaan tavalla, ei ole valmista mallia.

Ministeriöiden edustajien vastaukset välitettiin ohjausryhmälle ja muille Päijänteen alueen toimijoille hankkeen tilaisuuksissa.

Unescon edustajan tutustumismatka alueella

Toukokuussa 14.–16.5.2018 järjestettiin Unescon kestävän kehityksen mallialue -ohjelman Euroopan alueiden koordinaattorin Meriem Bouamranen tutustumismatka Päijänteen alueelle. Matka sisälsi useita sidosryhmätapaamisia, joissa Päijänteen alueen toimijat esittelivät toimintaansa ja joissa heillä oli mahdollisuus kuulla ja kysyä biosfäärialueverkostosta suoraan Unescon edustajalta. Tapaamisissa oli mukana 45 sidosryhmien edustajaa mm. Päijänteen alueen maakuntaliitoista, kunnista, tutkimus- ja koulutusorganisaatioista, matkailun edistämisorganisaatioista, maa- ja metsätaloustuottajien järjestöistä, kalatalousryhmästä, yrityksistä sekä vesiosaamista, kulttuuriympäristöä ja kestävää toimintaa edistävilä tahoilta.

~ ~ ~ ~ ~

”Teillä on hieno tarina, joka ansaitsee tulla kuulluksi.”

Meriem Bouamrane, Unesco, MAB-ohjelma

~ ~ ~ ~ ~

Unescon edustajan terveisiä ja vastauksia alueen toimijoille:

- Päijänteen alueella on paljon potentiaalia – puhdas vesi on elintärkeää ja sen merkitys korostuu entisestään, myös globaalisti. Alueen vesiosaaminen on vaikuttavaa.

Loppuraportti

- Unescon biosfääristatus tarjoaa kansainvälisen verkoston yhteistyöhön ja alueen vision toteuttamiseen.
- Yhteinen visio on tärkeä. Ottakaa nuoret mukaan ideoimaan ja toimimaan.
- Biosfäärialueella tarkoitetaan ihmisten yhdessä toimimista kestävyden edistämiseksi. Statuksesta voi saada taloudellista lisäarvoa, mutta se ei ole toiminnan keskeinen tarkoitus.
- Unescolta ei tule alueelle uusia rajoituksia, eikä suojele vaatimuksia. Biosfäärialueella pätee normaali kansallinen lainsäädäntö.
- Biosfääritoiminnan avainarvoja ovat avoimuus, läpinäkyvyys, luottamus, yhdessä tekeminen ja ratkaisuhakuisuus.
- Biosfäärialue ja geopark voivat olla samalla alueella. Niillä on yhteinen arvopohja ja ne voivat tukevat toisiaan.
- Tutustukaa ja verkostoitukaa sekä koti- että ulkomaisten biosfäärialueiden kanssa. Tutustumismatkoja, yhteistyötä ja tiedonvaihtoa voi olla, vaikka Päijänteen alueella ei olisi päätöstä biosfäärialueeksi hakeutumisesta.

Visiotyöpaja 20.8.2018 Heinola

Hankkeen syyskausi avattiin järjestämällä Heinolassa 20.8. kutsutyöpaja, jossa tähdättiin Päijänteen alueen kestävä ja vastuullisen toiminnan nykytilan kuvaamiseen sekä yhteistyön ja kehittämisen tarpeiden ja teemojen tunnistamiseen. Työpajaan osallistui yhteensä 43 osallistujaa eri toimialoilta: mm. maakuntaliittojen, kuntien, tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden, kalastusalueiden, ympäristöjärjestöjen sekä maa- ja metsätalouden järjestöjen edustajia. Lisäksi mukana oli aktiivisesti erilaisten kestävä toiminnan verkostojen edustajia, matkailu- ja muita yrittäjiä.

Lisäksi työpajassa käytiin läpi kevään tilaisuuksissa esiin nousseet näkemykset Unescon biosfäärialuestatuksen soveltuvuudesta Päijänteen alueelle ja pohdittiin, mikä olisi se foorumi, jolla alueella lähdettäisiin tekemään monialaista yhteistyötä, myös pitkällä tähtäimellä.

Työpajan tuloksena saatiin neljä toiminnallista teemaa, joissa tunnistetaan kehittämisen ja yhteistyön tarve ja/tai brändipotentiaali:

- 1) Kestävä matkailu
- 2) Alueen kokonaisvaltainen hyvinvointi (asukkaat, elinkeinot ja ympäristö)
- 3) Puhdas vesi ja luonto
- 4) Lähituotteet ja -tuotanto

Päijänteen alueen kestävä ja vastuullisen toiminnan painopisteiden työstämistä konkreettisiksi yhteistyöideoiksi, esim. hankeaihioiksi, jatkettiin näiden teemojen pohjalta Päijänne-seminaarin työpajoissa. (Kts. Päijänne seminaari kappale alla).

Loppuraportti

Yhteistyön foorumista keskusteltaessa esiin nousivat samat Unescon biosfääristatuksessa nähdyt mahdolliset edut ja riskit kuin kevään tilaisuuksissa. Pohdintaa sopivasta yhteistyöfoorumista jatkettiin toimijoiden kanssa syyskauden muissa tilaisuuksissa. (Kts. tilaisuuksien kappaleet alla).

Työpajan tarkempi kooste löytyy hankkeen verkkosivuilta:

<https://www.aitomaaseutu.fi/paijanne-brandiksi-hankkeen-tilaisuuksien-materiaalit>

Päijänne-seminaari 3.10.2018 Korpilahti

Maksuton Päijänne-seminaari järjestettiin Jyväskylän Korpilahdella 3.10.2018. Kunnille, yrityksille, koulutus- ja tutkimusorganisaatioille, järjestöille, yhdistyksille, asukkaille ja kaikille asiasta kiinnostuneille järjestettyyn seminaariin saapui paikalle yli 90 osallistujaa. Yhteistyökumppaneina seminaarin järjestelyissä oli tapahtumapaikka Alkio-opisto, sekä ProPäijänne ry.

Seminaarin aamupäivän ohjelma koostui kestävään ja vastuulliseen toimintaan ja biosfääritoimintaan johdattelevista aiheista.

- Vastuullisuus ja yhteistoiminnan mallit - Antti Lippo, Demos Helsinki
- Brändi vai kertomus? Kohti vuorovaikutteista elinvoimakehittämistä - Ilkka Luoto, Vaasan yliopisto
- Pohjoisten biosfäärialueiden NordMAB-verkosto esittäytyy, haasteltavina Ruotsin ja Tanskan aluekoordinaattoreita
- Katsaus Unescon biosfäärialuetoimintaan
- Tuloksia Päijänne Brändiksi -hankkeen selvityksistä

Ilmapäivällä seminaarissa järjestettiin neljä rinnakkaista työpajaa, joiden teemat oli työstetty Heinolan Visiotyöpajassa 20.8. Työpajojen tarkoituksena oli osallistaa seminaarikävijät keskustelemaan ja verkostoitumaan sekä muodostamaan kokonaiskuva siitä, mitä kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyen tehdään jo nyt Päijänteiden alueella. Työpajojen tarkoitus oli myös osallistaa toimijoita visioimaan Päijänteiden alueen kestävä ja vastuullista toimintaa ja päättämään seuraavista yhteisistä kehittämisen askeleista.

Työpajojen tuloksena saatiin konkreettisia teemoja eri toimijoiden yhteistyötä ja toimenpiteistä:

Kestävä matkailu –työpaja:

- 1) Vastuullisten palvelujen tuotteistaminen
- 2) Yhteiset tavoitteet vastuulliselle toiminnalle
- 3) Yhteismarkkinointi ja asiakasviestintä

Loppuraportti

Hyvinvoivat ihmiset ja ympäristö Päijänteen alueella –työpaja:

- 1) Rakentamisen ja asumisen ratkaisut, yhteisöllisyyden lisääminen
- 2) Liikenne ja liikkuminen
- 3) Luontolähtöinen virkistäytyminen ja hyvinvointi

Päijänteen puhdas vesi nyt ja tulevaisuudessa –työpaja:

- 1) Veden puhtauden ylläpito
- 2) Monialainen vesistökasvatus ja –tutkimus
- 3) Ammatti- ja virkistyskalastuksen edistäminen

Tuotteet läheltä, puhtaasti Päijänteeltä –työpaja:

- 1) Ruoan brändääminen
- 2) Logistiikkaketjun rohkea uudelleentarkastelu ja ideointi
- 3) Rajapinnat ylittävän yhteistyön lisääminen

Seminaariin koottiin yhteen kestävän ja vastuullisen toiminnan suunnannäyttäjiä. Yritykset, oppilaitokset, järjestöt, hankkeet sekä muut toimijat esittelivät seminaarikävijöille käytänteitään, toimintatapojaan ja innovaatioitaan, joilla edistävät kestävää ja vastuullista toimintaa. Esittelijöitä ja kylmäpisteitä toimijatorilla oli yhteensä 14 kappaletta:

- Nukula Oy
- Järskisärki
- ISKU
- Päijänteen metsänhoitoyhdistys
- Japa ry
- Pro Päijänne ry
- Kestävä matkailu, JAMK
- KYNÄ –hanke, Maa- ja kotitalousnaiset
- Maailmanperinnöstä voimaa paikallisiin palveluihin –hanke, Humak
- Kehityspolkuja Vuonteen alueen vähähiiliseen kiertotalousekosysteemiin –hanke, Laukaan kunta
- Proteiini piilaakso –hanke, Jyväskylän yliopisto
- KEKO –hanke, JAMK
- Vihreän lipun päiväkodit (miehittämätön)
- Digivalmistus –hanke, LAMK (miehittämätön)

Päijänne –seminaarin osallistujilta kerättiin palautetta. Kyselyn perusteella osallistajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä tapahtumaan. Erityisen mielenkiintoiseksi tapahtumassa koettiin sen sisältö. Parannettavaa kaivattiin etenkin tapahtuman aikataulutukseen. Esimerkiksi työpajojen tehtäviin, toimijatoriin tutustumiseen ja yleiseen keskusteluun jätettiin palautteen antajien mukaan liian vähän aikaa. Yli puolet palautteen antajista

Loppuraportti

toivoivat, että Päijänne –seminaarista tehtäisiin vuotuinen tapahtuma yhteiseen keskusteluun ja kehittämiseen.

Päijät-Hämeen alueellinen työpaja 16.11.2018

Päijät-Hämeen alueellinen työpaja järjestettiin Lahdessa 16.11.2018., jossa pohdittiin, miten ja millaisin yhteistyötavoin Päijänteen alueella halutaan edistää kestävää ja vastuullista toimintaa. Työpajaan osallistui yhteensä 25 osallistujaa.

Lisäksi työpajassa kuultiin ja keskusteltiin Unescon biosfäärialueista sekä Pohjois-Karjalan ja Saaristomeren biosfäärialueiden toiminnasta, sekä kuultiin Salpausselän Geopark -hankkeen esittely, pohdittiin geopark ja biosfääristatusten kytkentöjä sekä soveltuvuutta Päijänteen alueen kestäväen ja vastuullisen toiminnan edistämiseen.

Mitä kestävytyteen ja vastuullisuuteen liittyvää yhteistyötä tarvitaan eri toimialojen välillä? Mitä se konkreettisesti tarkoittaisi ja ketkä sitä tekisivät?

Keskeisimmät huomiot keskustelussa olivat:

- Keskustelua ja yhteistyötä tarvitaan laaja-alaisesti
- Toiminnan tulee olla aktiivista ja avointa
- Tarvitaan konkreettisia tekoja ja liikkeelle tulee lähteä ylhäältä
- Etenkin kuntien tulisi tehdä yhteistyötä

Mikä voisi olla yhteistyöfoorumi, ja miten sitä edistettäisiin? Kuka sitä edistäisi?

Keskeisimmät huomiot keskustelussa olivat:

- Kunnat ovat avainasemassa yhteistyön muodostamisessa.
- Yhteen kokoava taho voisi olla esimerkiksi joukko elinkeinoasiamiehiä eri kunnista ja eri teemoista, läsnä voisi olla myös nuorisoparlamenttien edustus, jotta nuorten ääni saataisiin kuuluviin
- Päijät-Hämeen liitto ja Keski-Suomen liitto voisivat edistää yhteistyötä, esimerkiksi kokoamalla yhteistyöryhmän
- Valmiita verkostoja on myös jo olemassa, esimerkiksi LEADER- ryhmät
- Tarvitaan pysyvä, nimetty ihminen jokaisesta kunnasta, jotka ovat mukana toiminnassa
- Vapaaehtoistoiminnan merkitys pitää huomioida

Työpajan tarkempi kooste löytyy hankkeen verkkosivuilta:

<https://www.aitomaaseutu.fi/paijanne-brandiksi-hankkeen-tilaisuuksien-materiaalit>

Loppuraportti

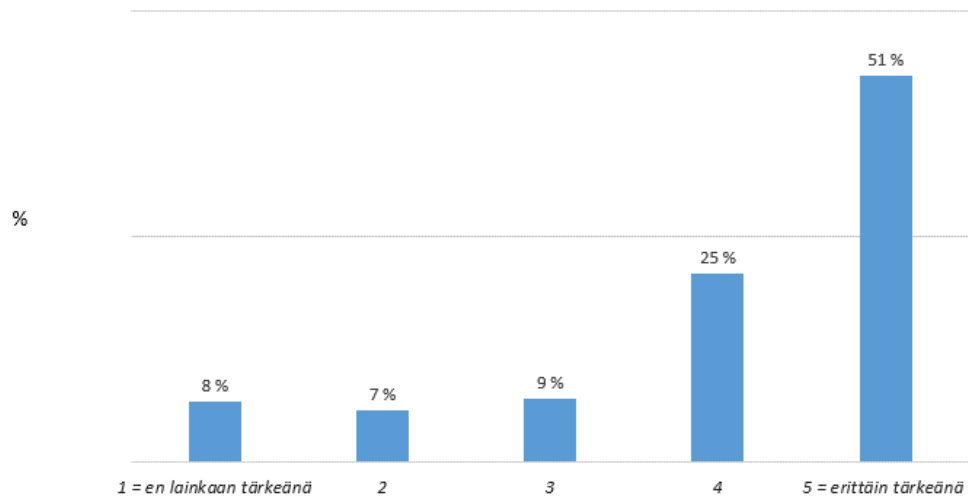
Selvitys yleisestä biosfäärinäkemyksestä 25.6.2018 - 9.11.2018

Kesäkuussa 2018 avattiin verkkokysely, jolla kartoitettiin Päijänteen alueen toimijoiden, asukkaiden ja vapaa-ajanasukkaiden mielipiteitä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta sekä biosfäärialueesta. Kyselyä markkinoitiin ja suoraa vastauslinkkiä jaettiin sähköpostitse, Aito Maaseutu Keski-Suomessa -uutiskirjeessä ja kuntien asukkaiden Facebook-ryhmissä. Vastaanottajia pyydettiin välittämään kyselyä myös eteenpäin omissa verkostoissa ja viestintäkanavissa. Lisäksi vastauksia kerättiin haastatellen neljässä kesätapahtumassa.

Kyselyyn saatiin 336 vastausta ja se toteutettiin 25.6.2018 -9.11.2018 välisenä aikana. Tulokset linjassa ja osaltaan täydentävät tilaisuuksissa esitettyjä näkemyksiä kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta yhteistyöstä, sekä biosfäärialueen soveltuvuudesta Päijänteen alueelle. Päätuloksena se, että teema koetaan tärkeänä, mutta biosfäärin tärkeydessä on eroa (kts. kuvat alla).

Kuinka tärkeänä pidät, että kestävä ja vastuullista toimintaa kehitetään Päijänteen alueella?

KAIKKI VASTAAJAT

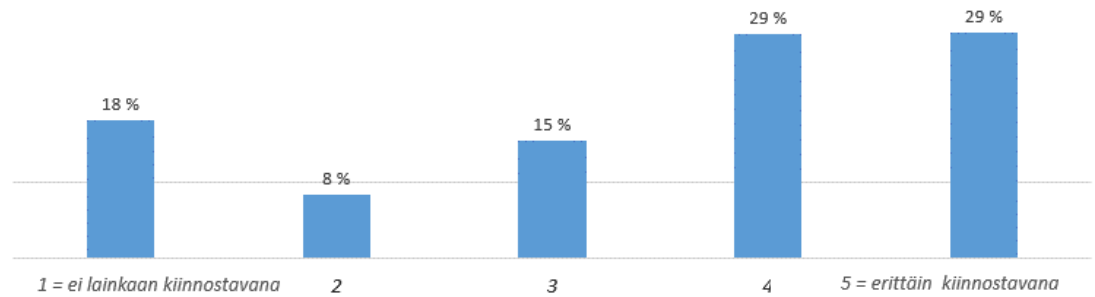

Loppuraportti

Kuinka kiinnostavana pidät biosfääritoimintaa?

KAIKKI VASTAAJAT

Kyselyn tarkemmat tulokset on julkaistu hankkeen nettisivuilla:

https://www.aitomaaseutu.fi/media/P%C3%A4ij%C3%A4nneBr%C3%A4ndiksi_kyselyn_tuloskooste_www.pdf

Päätöstyöpaja 4.12.2018

Hankkeen päätöstyöpaja järjestettiin Padasjoella 4.12.2018. Työpajaan osallistui 24 osallistujaa. Päätöstyöpajassa käytiin läpi hankkeen toimenpiteitä ja tuloksia, sekä tilaisuutta fasilitoimaan kutsuttiin Jonna Kangasoja Akordi Oy:stä. Yrityksen erikoisalaa ovat ympäristöön liittyvien suunnittelu- ja päätöksentekoprosessien fasilitointi ja heidän roolinsa on olla neutraali apu tilanteissa, joissa on useita osapuolia, erilaisia intressejä ja haastava yhteiskunnallinen ongelma ratkaistavana.

Akordin tuottaman yhteenvedon mukaan keskusteluissa selvästi jaetaan yhteinen tavoite kestävän ja vastuullisen toiminnan tukemisesta, mutta toimintatavoissa on erimielisyyksiä. Hankkeessa hanketyöntekijöiden puolesta tuotettu kattava esiselvitystieto ei ole muuttanut toimijoiden esiselvitystä edeltäviä näkemyksiä, mutta tuonut merkittävää ymmärryslisää esimerkiksi biosfääritoiminnan suojelullisista merkityksistä, jotka ovat aiempaan tietoon verraten selkeästi vähäisempiä. Keskusteluissa nousi myös esille tarve rakentaa osapuolten välistä luottamusta. Kangasojan näkemyksen mukaan luottamusta kannattaisi rakentaa askel kerrallaan rajatuissa asioissa niiden kesken, joilla on halua ja valmiuksia monialaiseen verkostoyhteistyöhön.

Päätöstyöpajan osallistujilta kerättiin palautetta. Palautteen perusteella osallistujat olivat tyytyväisiä tilaisuuteen. Hyödyllisimmäksi työpajassa koettiin Akordi Oy:n edustajan fasilitoima keskustelu mutta aikaa keskustelulle olisi kaivattu enemmän.

Loppuraportti

Akordi Oy:n tuottama tarkempi yhteenveto työpajasta ja keskusteluista löytyy hankkeen verkkosivuilta: <https://www.aitomaaseutu.fi/paijanne-brandiksi-hankkeen-tilaisuuksien-materiaalit>

Toiminta-aluekuvauksen luonnos

- Alueen keskeiset toimijat
- Alueen toimijoiden näkemys kestävän ja vastuullisen toiminnan yhteistyöstä sekä Unescon biosfäärialuestatuksen hakemisesta
- Alueen toiminnalliset painopisteet ja niiden visiot
- Toiminta-alueen maantieteellinen rajaus
- Ehdotuksia jatkotoimenpiteistä kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi

Viestintä

Hankkeesta viestittiin monipuolisesti eri tavoin (tarkemmat tiedot liitteessä X):

- mediatiedotteet ja –kutsut (5 kpl)
- tuotetut lehti- ja verkkoartikkelit (6 kpl)
- hankehenkilöstön haastattelut (6 kpl)
- hanke-esittelyt tilaisuuksissa (yht. 8 kpl)

Mediatiedotteet ja –kutsut (5 kpl)

- 12.4.2018 Päijänteen alueesta kestävän toiminnan mallialue? Keskustelutilaisuudet käynnistyvät huhtikuussa
- 11.5.2018 Unescon biosfäärialueiden edustaja vierailee Päijät-Hämeessä 14.5.2018
- 11.5.2018 Unescon biosfäärialueiden edustaja vierailee Keski-Suomessa 15.-16.5.2018
- 27.9.2018 Päijänne-seminaarissa visioidaan vastuullista ja yhteistä Päijännettä
- 29.11.2018 Päijänteen alueella halutaan tiivistää kestävän toiminnan yhteistyötä

Tuotetut lehti- ja verkkoartikkelit (6 kpl)

- 05/2018 Unescon Meriem Bouamrane: Päijänteen alueella on hieno tarina kansainvälisestäkin, www.aitomaaseutu.fi-sivusto
- 05/2018 Unescon Meriem Bouamrane Päijät-Hämeessä: Geopark ja biosfäärialue voivat tukea toisiaan, www.aitomaaseutu.fi-sivusto
- 09/2018 Päijänne-seminaarista yhteistyöideoita ihmisten ja ympäristön hyvinvointiin – Inspiraatiota Kammiovuoren reitistön kunnostushankkeesta, www.aitomaaseutu.fi-sivusto
- 09/2018 Päijänne-seminaarissa ideoidaan kestävää matkailua – Nukulassa sitä toteutetaan jo monipuolisesti, www.aitomaaseutu.fi-sivusto

Loppuraportti

- 09/2018 Päijänne-seminaarissa pohditaan veden puhtautta – Teemaan johdattaa tarina Vesijärven kunnostamisesta, www.aitomaaseutu.fi-sivusto
- 28.11.2018 Päijänteen alueella selvitetään kestävän toiminnan yhteistyötä, Jyväskylälehti, Resurssiviisas Jyväskylä -liite

Hankehenkilöstön haastattelut (6 kpl)

- 16.4.2018 haastattelu radioon, Yle Jyväskylä (julkaistu 17.4.2018)
- 25.4.2018 haastattelu lehteen, Korpilahti-lehti
- 15.5.2018 haastattelu televisioon, Keski-Suomen alueuutiset, Yle Jyväskylä (julkaistu 16.5.2018)
- 2.10.2018 haastattelu radioon, Yle Jyväskylä (julkaistu 3.10.2018)
- 3.10.2018 haastattelu lehteen, Maaseudun Tulevaisuus (julkaistu 5.10.2018)
- 30.10.2018 haastattelu lehteen, Keski-suomalainen (julkaistu 5.11.2018)

Lisäksi Joutsan Seudun toimittaja osallistui ja kirjoitti artikkelin 19.4.2018 Luhangassa järjestetystä keskustelutilaisuudesta (julkaistu 2.5.2018).

Hanke-esittelyt tilaisuuksissa (yht. 8 kpl)

- 2.2.2018 Keski-Suomen kestävän elämäntavan yhteistyöryhmän (KYKY) kokous, Jyväskylä
- 13.2.2018 Matkailun ideariihä: Kulttuuriympäristöt matkailun voimavarana -tilaisuus, järjestäjät: Keski-Suomen liitto ja Visit Jyväskylä, Jyväskylä
- 6.3.2018 Keski-Suomi On GO ”Jotta voisimme hyvin” -tilaisuus ja hankenäyttely, järjestäjät: Sykettä-hanke ja Keski-Suomen ruokaketjun koordinaatiohanke, Jyväskylä
- 19.4.2018 Keski-Suomen maakunnan kulttuuriympäristöryhmän (MAKU) kokous, Jyväskylä
- 25.4.2018 Jyväskylä-Laajavuori Rotaryklubin kokous, Jyväskylä
- 18.9.2018 Keski-Suomen kunnanjohtajien kokous, järjestäjä: Keski-Suomen liitto, Jyväskylä
- 24.10.2018 Jyväskylän ammattikorkeakoulun avoin hankepäivä, Jyväskylä
- 30.11.2018 Päijänteen metsänhoitoyhdistyksen valtuuston kokous, Laukaa

Hankkeen viestinnässä käytettiin suunnitelman mukaisesti yleisiä viestintävälineitä: sähköpostia, puheluita ja kohtaamisia. Hankkeen verkkosivu luotiin Aito maaseutu Keski-Suomessa -sivustolle (www.aitomaaseutu.fi/hankkeet/paijannebrandiksi) ja tapahtumien sivut Aito maaseutu Keski-Suomessa -sivuston tapahtumakalenteriin (www.aitomaaseutu.fi/kalenteri).

Keskeiset sidosryhmät tavoitettiin ohjausryhmän kautta sekä suorilla yhteydenotoilla liittyen mm. tilaisuuksien yhteistyöhön ja kutsuihin. Hankkeen tilaisuuksissa osallistujilla oli mahdollisuus liittyä postituslistalle, jonka kautta tiedotettiin sähköpostitse tulevista

Loppuraportti

tilaisuuksista ja uusista materiaali-julkaisuista verkkosivulla. Hankkeen aikana listalle liittyi hieman yli 100 henkilöä.

Hankkeen virallinen Maaseutuohjelman tiedotusjulistte oli esillä Jyväskylän ammattikorkeakoulun pääkampuksen ja Lutakon kampuksen Dynamo-rakennuksen pääaulassa ja liiketoimintayksikön TKI-tiimin tiloissa sekä Lahden ammattikorkeakoulun Niemen kampuksen tiloissa. Hanke-esittelyt julkaistiin JAMKin ja LAMKin verkkosivustojen TKI-projektien luetteloissa.

Hankkeen toiminnasta tiedotettiin myös Aito maaseutu Keski-Suomessa -uutiskirjeen ja Keski-Suomen maaseutuverkoston Pöllöparlamentin kautta sekä esittelypuheenvuoroissa eri tahojen järjestämiin tilaisuuksiin kutsuttuna. Tietoa tapahtumista ja kyselystä tarjottiin Päijänteen alueen kuntien tapahtumainfoihin ja -kalentereihin sekä Facebook-ryhmiin. Hankkeen päätapahtumasta, Päijänne-seminaarista, tiedotettiin myös hankkeen ylläpitämällä Facebook-sivulla ja sitä varten tuotettiin sisältöä, mm. seminaarin työpajojen teemoja alustavat verkkoartikkelit.

Huhtikuun keskustelutilaisuuskierrosta, Unescon edustajan vierailusta, Päijänne-seminaarista ja päätöstyöpajasta lähetettiin mediakutsut ja annettiin haastatteluja radioon, televisioon ja sanomalehtiin.

4.2.5. Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti oli 154 760,00 €. Rahoitussuunnitelman mukainen rahoitus kustannusten kattamiseen jakautui: 90 % (139 284,00 €) Keski-Suomen ELY-keskuksen ja Hämeen ELY-keskuksen myöntämää Maaseuturahaston tukea ja 10 % (15 476,00 €) muuta julkista rahoitusta, joka katetaan Jyväskylän ja Lahden ammattikorkeakoulujen omarahoituksella. Rahoituksen osalta tukea siirretään osatoteuttajalle (LAMK) rahoituspäätöksen mukaisessa suhteessa.

Hankkeen kokonaiskustannukset olivat 169 492,19 €. Ostopalveluista ja ulkopuolisten asiantuntijoiden matkakustannuksista aiheutui suunniteltua vähemmän ja vastaavasti hankkeen henkilöstöresurssista suunniteltua enemmän kustannuksia. Budjetin ja toteuman eroja selittävät tarve resursoida ennakoitua enemmän työaikaa alueen toimijoiden laajaan osallistamiseen, biosfäärialuetiedon tarpeisiin vastaamiseen sekä alueellisten toimenpiteiden yhteensovittamiseen.

Loppuraportti

KAIKKI YHTEENSÄ Kustannukset (Haetut - hylätyt)	Hyväksyty projekti- suunnitelma	2018	2018	2018	Toteuma
		1-4	5-8	9-12	Yhteensä
1. Palkkakustannukset	113 677,00	42 779,00	33 544,00	53 006,16	129 329,16
2. Ostopalvelut	8 100,00	180,00	57,60	5 882,43	6 120,03
3. Palkkiot	500,00	235,66	0,00	117,83	353,49
4. Vuokrat (ulkopuoliset)	1 200,00	715,20	110,00	320,00	1 145,20
5. Muut välittömät kustannukset	4 000,00	392,02	663,31	449,99	1 505,32
6. Välilliset kustannukset / flat rate	27 283,00	10 266,96	8 050,56	12 721,47	31 038,99
YHTEENSÄ	154 760,00	54 568,84	42 425,47	72 497,88	169 492,19
0,00 %	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
NETTOKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	154 760,00	54 568,84	42 425,47	72 497,88	169 492,19

Kuva 1. Hankkeen hyväksytyt kustannusarvio, raportoitavat ja todelliset kustannukset

Rahoitus	YHTEENSÄ	Rahoitus	Rahoitus	Rahoitus	Rahoitus
		2017	2017	2017	
		1-4	5-8	9-12	Yhteensä
1. MSR	139 284,00	49 111,96	38 182,92	65 248,09	152 542,97
2. Muu julkinen rahoitus	15 476,00	5 456,88	4 242,55	7 249,79	16 949,22
JAMK	9 208,00	3 645,74	3 304,27	3 764,41	10 714,42
LAMK	6 268,00	1 811,14	938,28	3 485,38	6 234,80
YHTEENSÄ	154 760,00	54 568,84	42 425,47	72 497,88	169 492,19

Kuva 2. Hankkeen hyväksytyt rahoitussuunnitelma ja rahoituksen toteuma

4.2.6. Raportointi ja seuranta

Hallinnoijan projektipäällikkö seurasi hankkeen toteutumista ja tiedotti tilanteesta sisäisesti, osatoteuttajalle ja ohjausryhmälle. Hankkeen hallinnosta ja taloudesta vastaavat pitivät yhteyttä säännöllisesti sekä arvioivat toteutusta ja sen vaikutuksia tuleviin toimenpiteisiin.

Vuoden 2018 seurantatiedot syötettiin Hyrrään tammikuun 2019 loppuun mennessä. Ensimmäinen maksatus tehtiin raportointikaudella 1.1.2018 – 31.8.2018. Maksatuksen liitteenä oli väliraportti, johon oli kirjattu maksatuskauden tulokset ja toimenpiteet. Maksatuksesta ei ole vielä vahvistusta rahoittajalta. Toinen maksatus eli hankkeen loppumaksatus tehtiin raportointikaudelle 1.9.2018 – 31.12.2018.

4.2.7. Toteutusolehtukset ja riskit

Hankkeen haastavasta teemasta huolimatta pystyttiin hankkeen toimenpiteiden systemaattisella suunnittelulla ja laajalla osallistamisella välttämään riskien ja toteutusolehtuksien toteutuminen. Näin nopeassa hankkeessa riskit liittyvät useimmiten

Loppuraportti

nopeaan aikatauluun sekä liian laajoihin ja korkeisiin tavoitteisiin. Hankkeen suunnittelussa olikin mietitty mitä käytännössä voi toteuttaa näin lyhyellä aikataululla.

Hankesuunnitelmassa riskeiksi oli arvioitu mm. hankepäättöksen viivästyminen, kaavoituksessa tapahtuvat muutokset, sekä riski, ettei yrityksiä ja muita keskeisiä toimijoita saada mukaan tilaisuuksiin. Kaikkien riskien todennäköisyys oli arvioitu enintään keskisuureksi. Riskeihin varauduttiin realistisella aikataulusuunnitelmalla, huolehtimalla henkilöstön jaksamisesta ja vastuun sekä tiedon jakamisesta toimijoiden kesken. Riskejä minimoitiin myös hyvällä viestinnällä, aktiivisella yhteistyöllä ja yhteisen ymmärryksen sekä näkemyksen rakentamisella niin hankkeen suunnittelu- kuin toteutusvaiheessa.

Riskit olivat oikein tunnistettu ja niihin varautuminen onnistui hyvin. Tiivis, pieni ja yhteistyökykyinen hanketiimi sekä säännölliset kokoontumiset pitivät kaikki hyvin ajan tasalla toimenpiteistä ja hankkeen edistymisestä.

4.3. Yhteistyökumppanit

Keskeiset sidosryhmät osallistettiin hankkeen toimintaan tiiviisti tuloksellisen ohjausryhmätoiminnan kautta. Lisäksi kaikki hankkeen tilaisuudet olivat avoimia, maksuttomia ja päätilaisuuksiin tarjolla oli ilmainen yhteiskuljetus, joka edisti ja mahdollisti eri tahojen laajaa osallistumista. Tilaisuuksien järjestämisessä sekä hankkeen laadukkaan etenemisen varmistamiseksi yhteistyötä tehtiin seuraavien tahojen kanssa:

- Metsänomistajat/Päijänteen mhy, metsäinnovaatiot/VTT, matkailu/JHEP ry
- Suomen biosfäärialueet: Timo Hokkanen/Pohjois-Karjala ja Anna Moa Westerlund-Rönnerberg/Saaristomeri
- Timo J. Hokkanen/biosfäärialuekoordinaattori, Jari Horttanainen/Joensuun kaupunki, Paavo Pelkonen/biosfäärialueen ohryn pj. Hankehenkilöstön ensimmäinen kokoontuminen sijoittui Joensuuhun, missä oleellisin oli tapaaminen ko. ryhmän kanssa.
- Ministeriöt (OKM, YM)
- NordMAB-verkosto (taustaselvitykset, Päijänne-seminaari)
- ProPäijänne -yhdistys (erit.ministeriö- ja Unesco-vierailu)
- Salpausselkä Geopark -hanke
- Alueen kunnat: Jyväskylä, Muurame, Toivakka, Jämsä, Joutsa, Luhanka, Kuhmoinen, Laukaa, Lahti, Hollola, Heinola, Asikkala, Padasjoki, Sysmä

4.4. Tulokset ja vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena oli vahvistaa ja edistää Päijänteen alueen kestävä ja vastuullista toimintaa ja selvittää edellytyksiä saavuttaa Unescon biosfääristatus. Tämän nähtiin saavutettavan sitouttamalla keskeiset toimijat toimimaan yhdessä määriteltyjen alueen

Loppuraportti

toiminnallisten painopisteiden ja niiden visioiden mukaisesti sekä tukemalla osallistuvien tahojen ja alueiden profiloitumista kestäväää ja vastuullista toimintaa edustaviksi tahoiksi.

Hankkeen tulostavoitteena oli seuraava:

Keskeiset toimijat ovat yhdessä tutustuneet Unescon ja Päijänteen kestävän ja vastuullisen toiminnan elementteihin ja ovat sitoutuneita niihin.

Tulostavoitteen mittarit ja tuotokset sekä niiden toteutuminen on kuvattu alla (toteutuminen merkitty **vahvistettuna**). Sekä mittareiden että tuotosten osalta tarkemmat toimenpiteet ja osallistuvat tahot kuvattu tarkemmin aiemmissa kappaleissa 4.2.4. Toimenpiteet sekä 4.3 Yhteistyökumppanit

Mittarit:

- osallistuvien keskeisten toimijoiden määrä
Kyselyyn vastanneita 336, keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin osallistuneita yhteensä 173.
- sitoutuneiden tahojen määrä
Kyselyyn vastanneet 336, keskustelutilaisuuksiin ja työpajoihin osallistuneet 173, muistiot ja tilaisuuksien yhteenvedot julkaistu hankkeen verkkosivulla.
- tapahtuneet muutokset aiemmin biosfääriteemaa vastustavien tahojen asenneilmapiirissä
Aiempi käsitys biosfääristä suojelualueena on saadun palautteen mukaan muuttunut, lisäksi saadun palautteen mukaan biosfääriä kannattavien joukossa ymmärrys ns. vastapuolen toimintakentästä ja realiteeteista lisääntynyt.

Hankkeen tuotokset ja niiden toteutuminen kuvattu alla (toteutuminen merkitty **vahvistettuna**).

- Taustaselvitykset: **taustaselvitysraportti laadittu ja julkaistu hankkeen verkkosivulla.**
- Päijänne –seminaari: **seminaari pidetty 3.10.2019**
- Tutustumismatka alueella: **tutustumismatka toteutettu alueella 14.-16.5.2018, mukana Unescon edustaja ja keskeisiä toimijoita**
- Tilaisuudet ja työpajat: **hankkeessa järjestetty 9 kpl tilaisuuksia/työpajoja**
- Selvitys yleisestä biosfäärinäkemyksestä: **kysely toteutettu, koottu ja tulosten levittäminen toteutettu.**
- Keskeisten toimijoiden mahdolliset biosfäärisitoumukset: varsinaisia biosfäärisitoumuksia ei hankkeessa koottu vaan halutessaan kukin taho pystyi osoittamaan kiinnostuksensa vapaamuotoisella dokumentilla.

Loppuraportti

- Biosfäärialueen toiminta-aluekuvauksen luonnos (yhteisesti määritellyt painopisteet ja maantieteellinen rajausta): **toiminta-aluekuvauksen luonnos laadittu ja julkaistu hankkeen verkkosivulla.**
- tilaisuuksien materiaalit: **tilaisuuksien kaikki materiaalit on jaettu osallistujille ja julkaistu hankkeen verkkosivulla.**

Välillisinä vaikutuksina on toimijoiden lisääntynyt ymmärrys ja osaaminen kestävästä ja vastuullisesta toiminnasta sekä toimialarajat ylittävän yhteistyön kasvaminen.

”Yhteinen tavoite, eri työkalut”

Hankkeen tärkeänä tuloksena on se, että yhteisissä tilaisuuksissa ja kyselyissä ilmeni selkeästi se, että alueen toimijoilla ei ole yhteistä näkemystä Unescon biosfäärialuestatuksen hakemisesta ja toimintamallin soveltuvuudesta Päijänteen alueelle. Sen sijaan yhteistä tahtotilaa kestävä ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi verkostomaisessa yhteistyössä toimialarajojen löytyy paljon. Hankkeen tärkeänä tuloksena nähdään, että keskustelu aiheesta käynnistyi vahvasti ja pysyi koko hankkeen aikana varsin aktiivisena. Hankkeen päätöstyöpajassa todettiin usean eri toimijan taholta se, että toimijoilla on **”tavoite sama, mutta mielipide työkaluista eri”**. Tämä on oiva pohja monialaisen verkostotyön jatkamiseksi ajankohtaisessa aiheessa.

Hankkeen tulostavoitteen mukaisesti toimijoiden ymmärrys ja osaaminen biosfääritoiminnasta on lisääntynyt merkittävästi. Lisääntynyt tietotaito pohjautuu hankkeen toimenpiteiden ansiosta aiempaa selkeämmin jäsenneltyyn tietoon. Nähdäänkin, että paitsi lukuisien tilaisuuksien ohella myös taustaselvitysraportin kautta on saatu merkittävästi lisättyä myös ymmärrystä eri ilmiöiden monitahoisuudesta nykyisessä kompleksisessa ja globaalissa maailmassa.

Taustaselvitysraportti on tietävästi ensimmäinen laatuaan, missä kuvataan paitsi biosfääritoiminnan peruseriaatteen, myös lukuisia eri olemassa olevia käytänteitä ja alueita siihen liittyen. Suunnitelmissa onkin, että raportista laaditaan vielä laajempi julkaisu, jonka myötä hankkeen tuotokset leviävät entisestään.

Hankkeen vaikutuksina arvokeskustelun mahdollistaminen ja potentiaalinen kirkastaminen

Alueella on vahva tahtotila ja valmiudet verkostomaiseen monialaiseen yhteistyöhön. Tämä ilmeni lukuisissa eri yhteyksissä ja tuli hyvin selkeästi esille etenkin hankkeen loppuvaiheessa. Ensisijaisesti yhteistyöltä odotetaan ja toivotaan seuraavia:

- *monialainen verkostoituminen*
- *tiedon ja hyvien käytäntöjen jakaminen*
- *eri osapuolten intressien yhteensovittaminen*
- *yhteinen kehittäminen ja tekeminen (kestävä aluekehitys, liiketoiminta, tutkimus)*
- *liiketoimintahyöty Päijänne-brändistä*

Loppuraportti

Hankkeen eri vaiheissa saatiin palautetta siitä, että hanke on mahdollistanut arvokeskustelun sekä antanut tilaa eri näkökulmille. Neutraalina pysyminen hankkeen eri vaiheissa on ollut tärkeä tekemisen tavoite hanketiimin sisällä, josta syystä saatu palaute tietynlaisesta puolueettomuudesta nähdään yhtenä tärkeänä vaikutuksena hankkeessa.

Nykytilakuvauksen lisäksi hankkeessa on saatu vaikuttavuutta myös brändipotentiaalin rakentamiseen, synnytetty uusia hankeideoita sekä tuettu aluekehittämistä. Näihin vaikuttavuuksiin on päästy kokoamalla yhteen paitsi tärkeää tietoa (taustaselvitys, tilaisuuksien koonnot, muistiot) myös eri toimijoita (työpajat, seminaari, kokoukset).

Hankkeen toimenpiteiden myötä on syntynyt myös käytännön yhteistyötä pääsääntöisesti aiemmin toisilleen tuntemattomien toimijoiden välille. Tämä on erinomainen tulos esiselvityshankkeelle, minkä keskiössä osin vahvasti arvolutautunut keskustelu ja konfliktierkkää aihepiiriä. Kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseksi on tällä hetkellä meneillään seuraavat jatkotoimenpiteet, joiden voidaan saada alkunsa lähes täysin Päijänne brändiksi –hankkeessa ja tulevat omalta osaltaan jatkamaan monialaista verkostoyhteistyötä:

- **Kohti planetaarista hyvinvointia - keski-suomalaisen toimijoiden kestävyysstrategia –hanke** (1.3.2019–29.2.2020). Mukana olevat tahot: Jyväskylän yliopisto/Wisdom, JAMK, Jyväskylän kaupunki, ym. Rahoitus: Keski-Suomen liitto.
- **Forest-based Solutions for Biodiversity, Climate Action and Ecosystem Services (FORCES)** –hakemus. Ensivaiheen hakemus jätetty ranskalaisen pääpartnerin toimesta Horizon 2020 –ohjelmaan helmikuussa 2019. Mukana: Jyväskylän yliopisto/Wisdom, JAMK.
- **Tulevaisuusosaamisella luovuutta ja kestävä kasvua maakuntaan (TOLKKU)** – hankesuunnittelu keskittyy monialaiseen kehittämiseen. Tavoitteena on lisätä yritysten ja kuntien tulevaisuuden kilpailukykyä ja asiakasymmärrystä vahvistamalla omatoimista ennakointi- ja innovaatiokyvykkyyttä sekä aktivoimalla verkostoimaista vuoropuhelua. Hanke jatkaa Päijänne brändiksi –hankkeessa tunnistettujen teemojen monialaista kehittämistä. Hankkeen suunnitelluiksi keskeisiksi toimijoiksi on tunnistettu kunnat, yritykset sekä kansalaisyhteiskunta ja tutkimuslaitokset.

Ohjausryhmä totesi viimeisessä ohjausryhmän kokouksessa, että hanke on tehnyt kokonaisuudessaan hyvää työtä. Ohjausryhmää ei yllättänyt hankkeen aikana havaitut näkemuserot. Eri toimijoiden välistä luottamusta ei ole syntynyt vielä tarpeeksi mutta nyt eri toimijoita on kuitenkin kuultu. Ohjausryhmä toivoi kuitenkin, että maakuntien välistä, sekä kestävä ja vastuullisen toiminnan yhteistyötä jatkettaisiin.

5. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Alueen toimijoilla ei ole yhteistä näkemystä Unescon biosfäärialue-statusen hakemisesta ja toimintamallin soveltuvuudesta Päijänteen alueelle. Näin ollen jatkotoimenpiteenä ei ehdoteta, että seuraava askel Päijänteen alueen kestävä ja vastuullisen toiminnan kehittämiseksi olisi Unescon biosfäärialuestatusen hakeminen. Sen sijaan nähdään, että on ensiarvoisen tärkeää jatkaa menestyksestä verkostoyhteistyötä ja ottaa käytännön askeleita myös konkreettisen liike-elämän tuotteiden ja palveluiden tarinallistamiseen ja kehittämiseen.

Seuraavaksi tarvitaan lisää tietoa ja ymmärrystä siitä, mitä toiminnan vastuullisuus, esim. matkailussa, käytännössä tarkoittaa. Vastuullisen toiminnan osaaminen on eri tasoilla, jolloin niin sanotut edelläkävijät voivat nousta oman yhteisönsä ”vertaisinnostajiksi” ja mentoreiksi. Lisäksi kunkin toiminnan vastuullisuutta olisi jatkossa hyvä tarkastella toimijan kokoluokan tasolla, jolloin eri toimijoiden käytännön vastuullisuustekojen jakaminen ja toisilta oppiminen olisi mahdollista ja tehollista ja mahdollistaisi aidon yhteistyön.

Päijät-Hämeessä on sitouduttu Unescon global geopark-statusen hakemiseen syksyllä 2019. Sekä biosfääri- että global geopark-statusilla on paljon yhteistä, mm. sama arvopohja, joihin sisältyy mm. luontoarvot, kestävä kehitys, ympäristön ja kulttuurin vaaliminen sekä yritystoiminnassa myös vastuullinen liiketoiminta. Unescon mukaan sekä biosfäärialue että geopark edistävät ympäristömyötäistä, kestävä liiketoimintaa, joka ottaa huomioon myös yritystoiminnan sosiaalisen ulottuvuuden. Kummankin perustehtäviä ovat myös oppilaitosyhteistyö sekä muu koulutus- ja tutkimustoiminta. Samalla tavoin perustehtäviin kuuluu myös löytää ja muodostaa yhteistyötä ja verkostoja sekä paikallisella, alueellisella että kansainvälisellä tasolla. Tavoitteena on jakaa kestäväan kehitykseen tähtäviä hyviä käytäntöjä. Kummankin avulla voidaan luoda mahdollisuuksia uusille projekteille ja aktiviteeteille, joilla edistetään paikallista toimintaa ja elinkeinoelämää. Kumpikin voi toimia myös markkinointiapuna ja myynninedistämiskeinona paikallisille tuotteille ja palveluille. Näin ollen kaikki em. mahdollinen yhteistyö on hyvin linjassa myös geopark-alueella tehtävän työn kanssa ja ne voivat saada jopa synergiaetuja toisistaan.

Oleellista on huomioida, että mahdollista visiota ja edelleen brändiä on tärkeää rakentaa kaikkien toimijoiden yhteistyönä. Tämä vaatii panostamista resursseihin ja siksi on tärkeä varmistaa, mikä on toimijoiden kiinnostus ja halu aidosti sitoutua yhteiseen brändiin ja visioon. Hankkeen loppuvaiheessa toimijat myös pohtivat onko tarpeen olla edes yhteistä brändiä ja visiota, vai olisiko selkeämpää edetä pienemmin askelin. Lisäksi tuotiin usein esiin sitä, että brändi ei varsinaisesti tarvitse maantieteellisiä rajoja. Tärkeää on myös

Loppuraportti

tunnistaa se, että välttämättä ei tarvitse keksiä mitään uutta, vaan nostetaan esille se, mitä on jo tehty ja parhailaan tehdään eli alueen toimijoiden ja toiminnan tarinat.

Hankkeen toimenpiteiden myötä nähdään, että alueen jatkotoimenpiteinä voidaan nostaa kaksi pääteemaa: 1) monialainen verkosto, 2) käytännönläheiset teemahankkeet. Nämä teemat nousivat selkeästi esiin etenkin visiotyöpajassa, mutta ovat olleet keskustelussa kautta hankeajan. Alla lyhyesti teemojen pääelementit. Teemat on kuvattu tarkemmin hankkeen nettisivuilla toiminta-aluekuvauksessa:

<https://www.aitomaaseutu.fi/paijanne-brandiksi-koosteet-ja-raportit>

1) Monialaisen yhteistyöverkoston perustaminen kestävän ja vastuullisen toiminnan edistämiseen

Keskeiset toimijat: maakunnat (maakuntaliitot) ja kunnat toiminnan vetureina

Tavoite: Monialainen kohtaamisen ja yhteistyön foorumi, joka mahdollistaa eri sektoreiden toimijoiden verkostoitumisen, tiedonvaihdon, innovoinnin ja yhdessä tekemisen. Luo edellytyksiä brändityölle.

Tärkeää: Verkoston toiminnassa keskeistä toimijoiden välinen vuoropuhelu sekä luottamuksen ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen. Verkostoa ei millään tavoin kytketä biosfääristatuksen hakemiseen.

2) Kestävän ja vastuullisen toiminnan käytännönläheiset teemahankkeet

Teemoja: kestävä matkailu, hyvinvoivat ihmiset ja ympäristö, puhdas vesi, paikalliset tuotteet

Tärkeää: Paikallista, mukana keskeisimmät toimijat/hyödynsaajat, edistää pienemmän intressiryhmän yhteistyötä. Käytännönläheistä pilotointia.

Työkalut: työstetään Päijänne brändiksi -hankkeen työpajoissa tuotettuja ideoita käytännön monialaiseksi yhteistyöksi, kts lisää:

www.aitomaaseutu.fi/media/Päijänne_seminaari_Työpajojen_kooste_www.pdf

Jatkotoimenpide-edotukset on esitelty ohjausryhmälle 10.12.2018 ja kirjattu toiminta-aluekuvaukseen. Osa hankeideoista on huomioitu nyt käynnissä olevissa ja suunnitteilla olevissa hankkeissa.

Loppuraportti

6. Allekirjoittajat ja päiväys

Asta Wahlgren

Yksikönjohtaja
Liiketoimintayksikkö
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy

Harri Mustonen

Projektiasiantuntija
Liiketoimintayksikkö
Jyväskylän Ammattikorkeakoulu Oy